

Tisztelt ünneplő megjelentek!

Az **1956-os forradalom** Magyarország népének a sztálinista diktatúra elleni forradalma és a szovjet megszállás ellen folytatott szabadságharca, amely a 20. századi magyar történelem egyik legmeghatározóbb eseménye volt. A budapesti diákoknak az egyetemekről kiinduló békés tüntetésével kezdődött, és a kommunista pártvezetés ellenséges reakciója és a fegyvertelen tömegre leadott véres sortűz következtében még aznap éjjel fegyveres felkeléssé nőtt. Ez a kormány bukásához, a szovjet csapatok visszavonulásához, majd a többpártrendszer visszaállításához és az ország demokratikus átalakulásához vezetett. A szovjet politikai vezetés a kezdeti hajlandóság után meggondolta magát, és november 4-én a szovjet csapatok hadüzenet nélküli háborút indítottak Magyarország ellen. Ezek a történelmi adatok jól ismertek mindannyiunk előtt.

1956 őszén harmadik gimnazistaként, Üllői út-Kálvin tér sarki lakosként, számos személyes élménnyel rendelkezem. Unokanővérem bölcsész egyetemi hallgatóként, pécsi illetősége miatt, nálunk lakott. Október 23-án este – mint résztvevője az egyetemi diákság által kezdeményezett tüntetésnek – feldúltan érkezett haza a Rádió környékéről, ahonnan a puskaropogás elöl menekült haza. Izgatottan hallgattuk beszámolóját. Még aznap este a Kálvin tér felől is puskaropogás hangjai hallatszottak. Másnap az Üllői úton fegyvereseket szállító teherautókat lehetett látni, s hamarosan megjelentek az orosz tankok is. Az első emeleti ablakokból néztük, amint a szovjet tank legénységével felkelők beszélgetnek. Később szüleink elparancsoltak az ablakoktól, mert egy másik orosz tank, vaktában végig géppuskázta a házakat, féltek az „égi áldástól”. A helyzet egyre fenyegetőbb lett, végül a ház lakói jobbnak látták a légópincébe vonulást, ami néhány napig tartott. A relatív nyugalom, fegyvernyugvás kicsalta a lakókat a házakból. Bátyámmal ketten kimerészkedtünk a városba, ahol különös dolgokat tapasztaltunk. A házakon belövések nyomai, az utcákon téglák törmelék között még egy-egy harcokban elesett felkelőt is lehetett látni. Testük virággal volt beborítva, mellettük mécsesek, gyertyák. A Körút -Üllői út sarkán kilőtt, kiégett tankok, felborított villamosok. Szűkebb későbbi pátriám, a II. Szemészeti Klinika épülete, ahol sebesülteket is elláttak nemzetiségétől függetlenül, a harcok közelsége miatt súlyos károkat szenvedett. Erről a Klinika archívumában számos fotó maradt fenn, többek között, amint Nónay professzor, akkori igazgató a svájci vöröskereszt képviselőit körbevezeti a sérült épületben. Ma – 54 év után – még mindig láthatók lövedékek okozta sérülések a Klinika Bőrklinika felé néző homlokzatán, remélhetőleg már nem sokáig.

Soha nem fogom elfelejteni az első napok utcai embereinek eufórikus viselkedését. Ismeretlen emberek széles mosollyal ölekeztek össze, meg voltak győződve, hogy győzött a forradalom, s az előző évek nyomasztó, terroruralmi hangulata már a múlté. Nem tudom feleli azokat az utcára kitett ládákat tele 100 forintosokkal, amelyekben pénzt gyűjtöttek az elesettek hozzátartozói részére, felettük a felirattal: „Forradalmunk tisztasága megengedi, hogy így gyűjtsünk...”

Tudjuk, hogy a forradalom elbukott, a megtorlás keserves évei következtek, aminek során a Kádár rendszer a hősi napokat tudatosan „ellenforradalomnak” minősítette, sőt megtorlás várt azokra is, akik forradalmat mertek említeni.

Azóta sok minden megváltozott. 1989 október 23. óta ez a jeles nap kettős nemzeti ünnep Magyarországon: az 1956-os forradalom kitörésének napja és az 1989-es Magyar Köztársaság kikiáltásának napja. Az 1956 óta eltelt 33 év a közgondolkodásban azonban nem múlt el nyomtalanul. Felnőtt egy generáció, akik nem tanulhattak 56-ról, legfeljebb szüleiktől halhattak a hősi eseményekről. A mai hivatalos történelemkönyvekben szerepel az „ellenforradalom” kifejezés is, de kizárólag a november 4. utáni eseményekre vonatkoztatva. Újabban a forradalom tagadása, illetve ellenforradalomként való említése törvény által büntetendő cselekménynek számít. Mégsem lehetünk elégedettek az 56-os forradalom társadalmi megítélésével, a közgondolkodással!

Tanár társunk lánya, Skrabszki Fruzsina Novák Tamás szerzőtársával „Bűn és büntetlenség” címmel dokumentumfilmet készített Biszku Béláról, a megtorló események fő szervezőjéről. A film vetítése felkavarta az állóvizet, s a vetítés engedélyezése körül még éltek a régi reflexek. Biszku Béla a mai napig nyíltan és tudatosan „ellenforradalomról” beszél, s a megtorlás kegyetlenségeit, kivégzéseit szükségszerűnek, jogilag megalapozottnak tartja!

Ma, amikkor 56 eseményeire, az áldozatokra, hősi halottakra emlékezünk, nem feledkezhetünk meg felelősségünkről! A kortársak, akiknek személyes élményei, emlékei vannak, családi körben kell elmesélniük az akkori napok eseményeit, azokat a célokat, amelyekért olyan sokan életükkel fizettek, börtönt szenvedtek, vagy el kellett menekülniük az országból.

Tisztelettel tekintünk az Egyetem Központi Épületének falán látható márványtáblán név szerint felsorolt hősi halottainkra, mártírjainkra, akiknek emlékét a szívünkbe zártuk.

A minap szokatlan fényképet láttam egy hetilapban: A Magyarország-San Marino európa-bajnoki selejtező futballmérkőzés lelátójának egyik szektorában, számos nemzeti színű zászló között, az Aradi Tizenhármak képeit tartották magasba a szurkolók, október 8-án! Ez a kép arról győzött meg, hogy a magyar emberek, a magyar társadalom nem felejt. A sorfordító, tragikus eseményekre még 161 év után is emlékeznek! Meggyőződésem, hogy az októberi eseményekre 100 év után is emlékezni fognak!

Nem felejtünk!

Bizalommal és reménnyel tekintünk az igazi rendszerváltoztató jövőbe!

Köszönöm a figyelmüket!

Dr. Salacz György